

अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा – नवमी

संस्कृत (2024-25)

समय: - होरात्रयम्

सम्पूर्णाङ्काः - 80

अवधातव्यम् –

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः । यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमतयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम् ।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखनसमये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्		10 अङ्काः
1.	अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :- (अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)। क गोदावरीतीरे । ख तण्डुलान् । ग अविचारितम् । (ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) क कपोतराजः तण्डुललुब्धान् कपोतान् प्रत्याह । ख पक्षिणः शात्मलीतरौ निवसन्ति स्म । ग व्याधः रात्रौ तण्डुलान् विकीर्य जालं विस्तारितवान् । (स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकम् – सर्वथा अविचारितं कर्म न कर्तव्यम् ।	2×1=2 2×2=4 1

	(द) यथानिर्देशम् उत्तरत- क प्रति+आह । ख लट् लकारः । ग विशालः । घ प्रथमा ।	3×1=3
खण्डः 'ख' रचनात्मक-कार्यम्		10 अङ्काः
2.	(क) पत्रलेखनम् परीक्षाभवनम् तिथिः - माननीयाः पितृवर्याः सादरं प्रणमामि। मम (1) प्रथमसत्रीया परीक्षा समाप्ता। मम विद्यालयस्य अध्यापिकाः शैक्षिक (2) भ्रमणाय नेष्यन्ति। एतदर्थं पञ्चशतं(3) रुप्यकाणि दातव्यानि । यदि भवतः (4)अनुमतिः स्यात् तर्हि अहमपि गच्छेयम्। अतः (5) कृपया उपर्युक्तां राशिं प्रेषयित्वा माम् अनुगृहीतां कुर्युः। गृहे सर्वेभ्यो मम प्रणामः। भवतां प्रिया, रमा। (ख) चित्रं दृष्ट्वा रिक्तस्थानपूर्तिः क. अस्मिन् चित्रे एकः विशालः वृक्षः अस्ति। ख. जले एकः नरः स्नानं करोति। ग. वृक्षे बहवः खगाः सन्ति। घ. चित्रे वृक्षस्य समीपे तड़ागः अस्ति। ङ. वृक्षस्य अधः मयूरः नृत्यति।	5×1=5 5×1=5
खण्डः 'ग' पठित-अवबोधनम्		24 अङ्काः
3.	गद्यांशं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्ग-सरलार्थं लिखत - प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-5 “भ्रान्तो बालः” इति पाठाद् उद्धृतः। अथवा प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-3 “गोदोहनम् ” इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य गद्यांशस्य हिन्दीभाषया सप्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	1×4=4

4.	श्लोकं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत - प्रस्तुतश्लोकः पाठ-4 “सूक्तिमौक्तिकम्” इति पाठाद् उद्धृतः। अथवा प्रस्तुतश्लोकः पाठ-6 “लौहतुला” इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिन्दीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	1×4=4
5.	सूक्त्योः भावार्थलेखनम् :- प्रदत्तसूक्तिषु मात्रद्वयोः सूक्त्योः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2+2=4 प्रदेयाः। अथवा अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि) 1) वृत्तम् 2) याति 3) वित्ततः 4) क्षीणः	2×2=4 अथवा 4×1=4
6.	पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :- (क) शीतलमन्दसुगन्धपवनाः औषधकल्पं प्राणवायुं वितरन्ति। (ख) सरितः अमृतस्वादु निर्मलं जलं प्रयच्छन्ति। (ग) मानवः पर्यावरणं नाशयति। (घ) "औषधकल्पं" विशेषणपदमस्ति।	3×1=3
7.	पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :- (क) जन्तवः प्रियवाक्यप्रदानेन तुष्यन्ति। (ख) दरिद्रता वचने न भवेत्। (ग) जन्तवः इत्यत्र प्रथमा विभक्तिः ।	2×1=2
8.	रेखाङ्कितपदानि आधृत्य कोष्ठकात् चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्) उत्तराणि :- (क) कस्मात् (ख) किम् (ग) कम् (घ) काभिः	3×1=3

9.	प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय 'शेमुषी भाग-1' पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकस्य शुद्धस्य श्लोकस्य लेखने 4 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्यै अङ्काः कर्तनीयाः।	1×4=4
खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्		19 अङ्काः
10.	(क) व्यञ्जनसन्धेः अथवा गुणसन्धेः परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ। (ख) द्वन्द्वसमासस्य अथवा तत्पुरुषसमासस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ। (ग) कर्मकारकस्य अथवा सम्प्रदानकारकस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ।	1×2=2 1×2=2 1×2=2
11.	यथानिर्दिष्टानि शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :- (क) रामाय (ख) बालकेन (ग) लतायाः (घ) केषु (ङ) मयि (च) बालकानाम्	4×1=4
12.	यथानिर्दिष्टानि धातुरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :- (क) अपठः (ख) लेखिष्यति (ग) गच्छाम (घ) भविष्यथः (ङ) पिबतु (च) सेवसे	4×1=4
13.	उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :- (क) मित्रेण (ख) नेत्रेण (ग) पुत्राय (घ) ग्रामं (ङ) विवादेन	4×1=4

14.	उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) उत्तराणि :- (क) नि (ख) आ (ग) वि	2×1=2
खण्डः – 'ड' पाठाधारिताः बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः		17 अङ्काः
15.	प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत – उत्तराणि :- (क) (i) यथेच्छया (ख) (ii) सप्ताह+ अन्ते (ग) (iv) तत्पुरुष (घ) (i) विभवेन हीनाः (ङ) (i) दक्षिणेन (च) (ii) उपरि (छ) (iii) तरुः (ज) (iii) समीरः (झ) (ii) रोदितुम् (ञ) (i) क्त्वा (ट) (ii) 59 (ठ) (i) पञ्चाशीतिः (ड) (ii) मोदकानि (ढ) (i) भ्रान्तः (ण) (ii) क्त (त) (iv) पञ्च (थ) (iii) षड्वादने	17×1=17